

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу БУРДАК Аліни Анатоліївни
„Науково-організаційна діяльність Київської контролальної насіннєвої
станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і
сільської промисловості (1897-1919)”, поданої до захисту на здобуття
наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю
07.00.07 – історія науки й техніки

Аналіз стану нарощування темпів розвитку виробництва сільськогосподарської продукції в розвинутих країнах світу свідчить про необхідність посилення ролі регулятивних дій держави, особливо в галузі насінництва та насіннєзнавства.

Соціально-економічні й політичні зміни, які відбувалися на теренах України впродовж століть, впливали на розвиток, становлення та організацію аграрної науки. Необхідність створення достовірної історичної панорами вітчизняної аграрної науки потребує грунтовного вивчення недосліджених періодів її становлення. У цьому зв'язку виникає потреба проаналізувати й історію функціонування вітчизняного насінництва та контролювання якості сільськогосподарської продукції, щоби визначити пріоритети подальшого розвитку галузей сільського господарства та організації їх наукового забезпечення.

Актуальність теми. Насінництво – спеціальна галузь сільськогосподарського виробництва, яка забезпечує розмноження високоякісного сортового й гіbridного насіння, збереження його господарсько-цінних ознак та властивостей, генетичної чистоти й сортової якості, формування високих посівних кондицій. Від позитивних результатів в науці залежить вирішення основної проблеми галузі насінництва на сучасному етапі – підвищення конкурентоспроможності вітчизняного насіння, його вихід та успішне просування на міжнародному ринку. В системі насінництва важливою складовою є насіннєвий державний та внутрішньогосподарський контроль за сортовою та посівною якістю насіння. Тому дослідження Бурдак А.А., які присвячені розробці цих важливих питань, є актуальними і заслуговують схвалення.

Робота виконана у відповідності з планами наукових досліджень Інституту історії аграрної науки, освіти і техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН і є складовою наукових тем «Концептуальні та методологічні основи науково-інформаційного забезпечення інноваційного розвитку аграрної науки в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0116U002099), «Методологічні та організаційні засади управління системою інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки: історико-концептуальний аспект» (номер державної реєстрації 0116U002103).

Результати досліджень здобувача забезпечили вирішення наукового завдання щодо визначення етапів становлення й розвитку галузей насінництва й насіннєзвства сільськогосподарських культур в Україні, ролі вітчизняних галузевих науково-дослідних установ та наукової спадщини видатних вчених-аграріїв у цих процесах та сприяли узагальненню практичного їх значення в системі наукових здобутків.

В результаті аналітичного підходу до узагальнення досліджень, проведених науковцями за часів царської Росії, колишнього Радянського Союзу та України здобувачем наукового ступеня обґрунтована фрагментарність розкриття етапів розвитку державного насіннєвого контролю в Україні, визначена необхідність комплексного характеру дослідження цих етапів та запровадження системного підходу в історіографічному аналізі наукових поглядів на становлення та розвиток державного насіннєвого контролю в Україні за період другої половини XIX ст., а також період 1920-1921 рр.

Саме ці питання і становлять основу актуальності обраної теми досліджень, її пріоритетність, яка відтворює науково-організаційну діяльність Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості в контексті розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

В дисертації на високому методичному рівні проаналізовано наукову та організаційну роботу Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості в період другої половини XIX ст., а також період 1920-1921 рр. Високий ступінь обґрунтованості наукових висновків і рекомендацій, наведених у дисертації, підтверджується досконалою методикою виконання досліджень, застосуванням сучасних методів, аналізу, експериментальних даних, а також значними практичними досягненнями. Для послідовного вирішення конкретного наукового завдання автором застосовані загальнонаукові, міждисциплінарні та історичні методи дослідження. В результаті використання цих методів визначено об'єкт дослідження як наукову, організаційно-суспільну роботу та науково-методичні напрацювання Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості, що дало змогу виявити досягнення в галузях рослинництва, сортознавства, насінництва й насіннєзвства сільськогосподарських культур в певні періоди. Це забезпечило виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей, а також сприяло відтворенню історичного розвитку об'єкта дослідження. Комплексно досліджені етапи становлення Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення

землеробства і сільської промисловості як галузевої установи дали змогу узагальнити в єдине ціле функціонування окремих елементів і частин цих етапів. Відтворено організаційну діяльність видатних вітчизняних вчених П.Р. Сльозкіна, С.Л. Франкфурта та В.В. Задлера у розвитку й діяльності ККНС, установлена роль завідувачів станції у створенні насінницької школи, а також їх внесок у розвиток вітчизняної сільськогосподарської справи та освіти. Сформовано бібліографічний опис наукових праць видатних вітчизняних вчених та публікацій щодо розвитку насінництва й насіннєзнавства та державного насіннєвого контролю в Україні. Творче використання здобувачем наукового ступеня застосованих методів дослідження забезпечили цілісне відтворення етапів становлення та діяльності Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості, її періодизацію.

За підсумками виконаних досліджень автором сформульовано 7 висновків. Висновки дисертаційної роботи повністю відповідають поставленим завданням досліджень. Висновки підтверджено даними, які найбільш повно відтворюють отримані результати, і лаконічно висвітлюють кінцевий результат досліджень.

Достовірність і новизна результатів досліджень.

Результати досліджень здобувача обґрунтовані статистичним аналізом, джерелознавчим та архівознавчим пошуком з визначенням впливу державного насіннєвого контролю на підвищення урожайності культури, структури окремих ознак і властивостей, внутрішніх зв'язків об'єкта дослідження, що і забезпечило їх достовірність.

Новизна результатів досліджень наявна і характеризується декількома рівнями її визначення. Перший рівень наукової новизни розкриває пріоритет автора дисертаційної роботи в системному дослідженні етапів становлення та діяльності Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості, розвиток цього процесу та визначає місце і роль ККНС в рослинницькій на насінницькій науці.

Автором вперше введено у науковий обіг значну кількість архівних документів, що дали можливість відтворити відповідні факти з історії вітчизняного насінництва, насіннєзнавства та державного насіннєвого контролю. Розроблено науково-організаційну періодизацію наукової діяльності ККНС, що включає три науково-організаційних періоди, проаналізовано внесок видатних вітчизняних вчених П.Р. Сльозкіна, С.Л. Франкфурта та В.В. Задлера в становлення і розвиток науково-дослідних установ. Узагальнено внесок вчених у створення школи насінників на сучасних наукових засадах. Більшість додаткових матеріалів вперше подаються науковому загалу.

Автором удосконалено бібліографію наукових праць вчених П.Р. Сльозкіна, С.Л. Франкфурта та В.В. Задлера (опублікованих і неопублікованих) та літератури про становлення та діяльність Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості, доповнено джерелознавчу базу архівними документами та отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і експериментальні результати.

Повнота викладу результатів досліджень у наукових працях.

За темою дисертаційної роботи А.А. Бурдак опубліковано 12 наукових праць, у тому числі 5 у фахових виданнях МОН України. Результати досліджень досить широко апробовано на конференціях різного рівня (всекраїнських, міжнародних). Публікації автора і автореферат дисертації повною мірою висвітлюють результати досліджень, які наведені в дисертаційній роботі.

Зauważення до змісту дисертації:

1. Недостатньо розкрито науковий супровід перевірки якості посівного матеріалу Київською контролльною насіннєвою станцією на початку ХХ ст. Можливо потрібно було детальніше зупинитися на висвітленні правил контролю, розроблених Союзом німецьких дослідних станцій, які, як Ви пишете, впроваджувалися в роботу вітчизняних контролально-насіннєвих установ.

2. У дисертаційній роботі зустрічається багато прізвищ вчених, де вказано тільки один ініціал. Варто було б уніфікувати їх подання по всій роботі. Підсилила б дослідження також коротка інформація про тих вчених, яких Ви згадуєте в тексті.

3. Згадуючи у роботі співробітництво Київської контролльної насіннєвої станції із мережею дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків доцільно було б подати більше інформації про згадану мережу: склад дослідних установ, їх територіальне розташування, завдання і напрями роботи.

4. Висновки до розділів бажано відобразити більш лаконічно;
5. В тексті допущені так звані «русизми»;
6. Робота не позбавлена граматичних та друкарських помилок.

Однак, всі ці зауваження не становлять під сумнів високу оцінку дисертаційної роботи. Дисертантом виконана велика за обсягом вирішених завдань і важлива за суттю отриманих результатів робота.

Висновок

В цілому, за актуальністю, новизною, застосуванням сучасних методів досліджень та достовірністю і високим теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, дисертаційна робота Аліни Анатоліївни Бурдак

«Науково-організаційна діяльність Київської контрольної насіннєвої станції Південно-Російського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості (1897-1919)», подана до публічного захисту на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки, відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата історичних наук.

В авторефераті достатньо повно відображеній зміст дисертаційної роботи.

Офіційний опонент:

зав. сектору науково-технічного
забезпечення з бібліотечних досліджень
Інституту рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва НААН,
кандидат історичних наук, с.н.с.

В. М. Ожерельєва

Підпись В.М. Ожерельєвої ЗАСВІДЧУЮ:

вчений секретар Інституту
рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН,
доктор с.-г. наук

В. П. Коломацька

01.12.2019 р.

